משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר קדשים

עיקר תוספות יום טוב על משנה כריתות

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה כריתות

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-כריתות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ד 5
משנה ה 5
משנה ו 5
משנה ז 6
פרק ב 6
משנה א 6
משנה ב 6
משנה ג 6
משנה ד 7
משנה ה 7
משנה ו 8
פרק ג 8
משנה א 8
משנה ב 8
משנה ג 8
משנה ד 9
משנה ה 9
משנה ז 10
משנה ח 10
משנה ט 10
משנה י 10
פרק ד 10
משנה א 10
משנה ב 11
משנה ג 11
פרק ה 12
משנה א 12
משנה ב 12
משנה ד 12
משנה ה 13
משנה ו 13
משנה ח 13
פרק ו 13
משנה א 13
משנה ב 13
משנה ג 14
משנה ו 14
משנה ז 14
משנה ח 14

פרק א

משנה א

א **שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ כו'**. מְנָיְנָא לְמָה לִי. שֶׁאִם עָשָׂאן כֻּלָּם בְּהֶעְלֵם אֶחָד חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וּמַפִּיק לֵיהּ מִקְּרָא כו'. וְלֹא דַּוְקָא שְׁיִתְחַיֵּב שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ חַטָּאוֹת, דְּהָא פֶּסַח וּמִילָה אֵין בָּהֶם חַטָּאת:

ב **אֲבָל אִי אִיכָּא הַתְרָאָה** יֵשׁ מֵהֶן בְּחֶנֶק וְיֵשׁ מֵהֶן בְּסֵקִילָה וְיֵשׁ מֵהֶן בְּמַלְקוֹת. וּבְשׁוֹגֵג בְּחַטָּאת. רַשְׁ"י:

ג **עַל הָאֵם כו'**. טַעַם סִדּוּרָן דְּקָחֲשִׁיב לְהוּ הֶחָמוּר חָמוּר בְּרֵישָׁא [עַיֵּן סַנְהֶדְרִין פ"ז מ"ד וּמַכּוֹת רֵישׁ פ"ג]. רַשְׁ"י:

ד **וְעַל כו'**. כֻּלְּהוֹן מַיְתֵי לְהוּ קְרָאֵי בַּגְּמָרָא:

ה **וְהָאִשָּׁה כו'**. מַסֵּיק בַּגְּמָרָא דִּבְגִבְרֵי קָחֲשִׁיב לְמִנְיָנָא לְחַיְּבוֹ עַל כֻּלָּם בְּהֶעְלֵם אֶחָד, וְדֵל מִנְּהוֹן הָאִשָּׁה כו', וְתָנָא שְׁלֹשִׁים וְשֶׁלֹּשׁ חַטָּאוֹת בִּלְבַד, וְתָנָא הָאִשָּׁה כו' וּפֶסַח וּמִילָה לְסֵיּוֹמִינְהוּ כְּרֵתוֹת. דְּאִי אָמַרְתְּ בְּנָשֵׁי קָחֲשִׁיב, דַּל מִנְּהוֹן הַבָּא עַל הַזָּכָר וְעַל הַבְּהֵמָה:

ו וְכֵן פֵּרֵשׁ לְקַמָּן גַּבֵּי מְחַלֵּל שַׁבָּת בְּאַחַת מֵאֵבוֹת מְלָאכוֹת. דְּתַנָּא לֹא מְהַדַּר אֶלָּא אַמִּצּוֹת שֶׁחַיָּבִין עֲלֵיהֶן כָּרֵת, וְשֵׁם שַׁבָּת קָתָנֵי וְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה קָתָנֵי, וּלְעוֹלָם בְּכָל חֲדָא וַחֲדָא אִיכָּא טוּבָא. גְּמָרָא:

ז וְהָעוֹשֶׂה בְּהֶעְלֵם אֶחָד לֹא מְחַיֵּב שְׁתַּיִם. רַשְׁ"י. אֲבָל לְעִנְיַן מִיתָה חִלְּקָן הַכָּתוּב:

ח וְדִבְרֵי תֵּימַהּ הֵן, דִּבְהֶדְיָא שָׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ב' דִּזְבָחִים חוּץ לִמְקוֹמוֹ פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת:

ט וְאַף עַל פִּי שֶׁעַל הַסְּיכָה עַצְמָהּ שֶׁיְּסוּדָהּ בּוֹ פָּטוּר כְּדִלְקַמָּן:

י לָאו דַּוְקָא, דְּגַבֵּי קְטוֹרֶת לֹא כְּתִיב כְּמוֹהוּ כְּמוֹ גַּבֵּי שֶׁמֶן כו', אֶלָּא רְצוֹנוֹ לוֹמַר עַד שֶׁיִּהֵא רָאוּי לְהַקְטִיר אֵיזֶה שֶׁהוּא, וְאֵין צָרִיךְ שֶׁיֵּעָשֶׂה כֻּלָּהּ:

יא שֶׁכֵּן הוּא בְּפֵרוּשׁ בַּכָּתוּב. אֲבָל הַמֵּרִיחַ בַּקְּטוֹרֶת שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לֹא אַזְהָרָה וְלֹא כָּרֵת כו'. וְלֹא דָּמֵי לְסָךְ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, דְּהָתָם אִית בֵּיהּ מַעֲשֶׂה, וּמִשּׁוּם הָכִי אִית בֵּיהּ אַזְהָרָה. רַשְׁ"י:

יב דִּכְתִיב אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל זָר, מִמֶּנּוּ מֵאוֹתוֹ שֶׁל מִשָּׁה. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג כָּל מַה שֶּׁכָּתַב הָרַ"ב מַיְתֵי לְהוּ קְרָאֵי בַּגְּמָרָא:

יד וְאֵין מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל מוֹשְׁחִין [מִשֶּׁבָּא דָּוִד, אֲבָל שָׁאוּל נִמְשַׁח. רַשְׁ"י]. וְהָא דְּאֱלִישָׁע מָשַׁח לְיֵהוּא, מְתָרְצִים בַּגְּמָרָא בַּאֲפַרְסְמָא דְּכְיָא וְלֹא בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה:

טו בַּגְּמָרָא מִי הֲוָה שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְהָא יֹאשִׁיָּה גְּנָזוֹ, וּמְשָׁנֵי בַּאֲפַרְסְמָא דְּכְיָא:

משנה ב

טז וְהַבָּא עַל הַזָּכָר וְעַל הַבְּהֵמָה כְּסָבוּר לָבֹא עַל אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ וּבָא עַל הַזָּכָר וְכוּ' וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע לוֹ דְּזָכָר הוּא אוֹ בְּהֵמָה הִיא וְכֵן בְּכָלְהוּ. נִדָּה כְּסָבוּר טְהוֹרָה הִיא. מְגַדֵּף כְּסָבוּר מְבָרֵךְ שֵׁם בֶּן שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת [דְּאֵינוֹ חַיָּב עָלָיו] וּבֵרַךְ שֵׁם בֶּן אַרְבַּע. מֹלֵךְ כְּסָבוּר לְהַעֲבִיר אָדָם אַחֵר וְהֶעֱבִיר בְּנוֹ. אוֹב נִתְכַּוֵּן לְכִשּׁוּף אַחֵר. דָּם כְּסָבוּר דַּם דָּגִים. מַעֲלֶה בַּחוּץ כְּסָבוּר בָּמוֹת אֵלּוּ שֶׁל צִבּוּר מֻתָּרוֹת וּמוֹקֵי לֵיהּ לִקְרָא בְּבָמַת יָחִיד. שֶׁמָּן וּקְטֹרֶת בְּנִתְכַּוֵּן לְסַמָּנִים אֲחֵרִים:

יז כְּגוֹן תִּינוֹק שֶׁנִּשְׁבָּה וְלֹא שָׁמַע מֵעוֹלָם שֶׁיֵּשׁ שַׁבָּת. דְּאִלּוּ שָׁמַע וְעַכְשָׁיו שְׁכָחוֹ, חַיָּב, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב בְּרֵישׁ פֶּרֶק ז' דְּשַׁבָּת:

יח **אַף כּוּ**'. אַדְּרַבִּי מֵאִיר מַהְדְּרֵי דְּאָמַר חוּץ מִן הַמְּטַמֵּא מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, וְקָאָמְרֵי דְּאַף הַמְגַדֵּף נַמִּי. וְלֹא יָדַעְנָא מַאי קַשְׁיָא לֵיהּ לָרַשׁ"י אַדִּמְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא דְּרַבָּנָן מַהְדְּרִי אַיְּדְעוֹנִי דְּלֹא תְּנַן לַהּ לְפִי שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה וְאָמְרֵי לֵיהּ מְגַדֵּף נַמִּי לֵית בֵּיהּ מַעֲשֶׂה, וְכָתַב תֵּימַהּ לִי וּלְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר לְעֵיל הוֹאִיל וּשְׁנֵיהֶם בְּלָאוֹ אֶחָד [כְּלוֹמַר וְלֹא מִשּׁוּם דְּאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה], מַאי אַף. עַד כָּאן. דְּהָא מַתְנִיתִין [דְּלְעֵיל] רַבִּי עֲקִיבָא הִיא דְּלֹא בָּעֵי מַעֲשֶׂה וּמֵהַאי טַעֲמָא לֹא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

יט **יֵשׁ כּוּ**'. הִתְחִיל לְפָרֵשׁ קָרְבַּן חַטָּאת שֶׁלֹּא עַל יְדֵי חֵטְא:

כ **הַמְפֻלָּת כּוּ**'. מַתְנִיתִין מִתְפָּרֶשֶׁת יָפֶה בִּדְבְרֵי הָרַ"ב בְּפֶרֶק ג' דְּנִדָּה מִשְׁנָה ד'. שֶׁשָּׁם הִיא שְׁנוּיָה לְעִנְיַן טֻמְאַת לֵידָה. וְכָל הַטֻּמְאָה לֵידָה הֲרֵי זוֹ מְבִיאָה קָרְבָּן וְחַטָּאתָהּ נֶאֱכֶלֶת:

כא לֹא דָּק, דְּתַנָּאֵי נִינְהוּ לִשְׁנֵי הַפֵּרוּשִׁים הַלָּלוּ בְּמַסֶּכֶת נִדָּה דַּף כ"ה. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

כב דְּהָכִי שָׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי בְּמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ה' וְכֵן הֲלָכָה, וְכֵן נַמִּי בְּאֶשֶׁם תְּלוּי שָׁם בְּמִשְׁנָה ד', לְפִי שֶׁבָּא בְּמָקוֹם חַטָּאת:

משנה ה

כג **דָּגִים כּוּ**'. דְּהָא בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ג' דְּנִדָּה אִם יֵשׁ עִמָּהֶן דַּם טֻמְאָה, לָאו מִשּׁוּם לֵידָה אֶלָּא מִשּׁוּם נִדָּה:

משנה ו

כד דְּחַיָּב בְּקָרְבָּן שֵׁנִי כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּפֵרוּשׁ הָרַ"ב בְּמַתְנִיתִין דִּלְקַמָּן:

כה לְפִי שֶׁהוּא דַּם לֵידָה, לֹא דַּם טֹהַר. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ז

כו מַשְׁמַע עַל לֵידָה אַחַת מְבִיאָה, דְּהַיְינוּ עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. רַשִׁ"י. וּדְאֵינָהּ מְבִיאָה עַל כָּל לֵידָה וְלֵידָה דְּתוֹךְ מְלֹאת עַיִן בְּפֵרוּשׁ הָרַ"ב פֶּרֶק ב' מִשְׁנָה ד':

כז **בְּדִינָרִין**. דִּינָרִין שֶׁל כֶּסֶף. דִּינָרֵי, שֶׁל זָהָב. עָרוּךְ:

פרק ב

משנה א

א **אַרְבָּעָה**. מְנֵינָא לַאֲפוֹקֵי מִדְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב:

ב **וְאַרְבָּעָה**. מְנֵינָא לַאֲפוֹקֵי מִדְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּתָנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן לֹא נִתָּן זְדוֹנָהּ לְכַפָּרָה. גְּמָרָא:

ג וְאִלּוּ בִּשְׁאָר דְּבָרִים חֲלוּקִים הֵם כְּדִתְנַן סוֹף פֶּרֶק ג' דְּסוֹטָה. גְּמָרָא:

ד דְּגֵר צָרִיךְ מִילָה וּטְבִילָה וְקָרְבָּן, וְכֻלְּהוּ יָלְפִינַן לְהוּ מִקָּרְאֵי בַּגְּמָרָא:

ה וּבַגְּמָרָא יָלִיף לֵיהּ דְּגַם בְּעוֹף סַגִּי לֵיהּ, וְהַיְינוּ שְׁתֵּי פְּרִידוֹת וּשְׁתֵּיהֶן עוֹלוֹת:

משנה ב

ו גְּמָרָא. וְהָא קְרָא כְּתִיב בְּמֵזִיד כְּתִיב [דִּכְתִיב בִּקֹּרֶת תִּהְיֶה, וְהַיְינוּ מַלְקוֹת, וְאֵין מַלְקוֹת אֶלָּא בְּמֵזִיד, וַעֲלֵיהּ קָאָמַר וְהֵבִיא אֶת אֲשֶׁמוֹ], אֶלָּא אֵימָא לַעֲשׂוֹת שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד:

ז כְּלוֹמַר כְּדְאָמְרִינַן בְּעָלְמָא אֵין עוֹנְשִׁין אֶלָּא אִם כֵּן מַזְהִירִין. דְּהַיְינוּ עֹנֶשׁ בֵּית דִּין שֶׁל מַטָּה. דְּוַדַּאי דְּאַף עַל הַשּׁוֹגֵג מַתְיַסֵּר בְּיִסּוּרִין מִבֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה, דְּהָא צָרִיךְ חַטָּאת לְכַפָּרָה, וְעַל לֹא הוֹדַע אָשָׁם תָּלוּי שֶׁתּוֹלֶה וּמֵגֵן מִן הַיִּסּוּרִים. וּבַגְּמָרָא מֵבִיא קְרָאֵי דְּפִתְאֹם מַשְׁמַע נַמִּי שׁוֹגֵג וְאָנָס, וּפָרִיךְ לִכְתֹּב פִּתְאֹם דְּמַשְׁמַע כֻּלְּהוּ וְלֹא לִכְתֹּב פֶּתַע. וּמְשָׁנֵי דַּהֲוָה אָמֵינָא דְּהָכָא מַשְׁמָעוּתוֹ דַּוְקָא שׁוֹגֵג וְלֹא מֵזִיד מִידֵי דַּהֲוָה אַכָּל הַתּוֹרָה דְּאֵין קָרְבָּן אַמֵּזִיד, לְהָכִי כָּתַב פֶּתַע דְּשׁוֹגֵג הוּא לְגַלּוֹיֵי דְּפִתְאֹם אָנָס וּמֵזִיד הוּא:

ח וְתֵימַהּ דְּבְרִישׁ פֶּרֶק שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן פֵּרֵשׁ הָרַ"ב מִדְּלֹא כְּתִיב בָּהּ וְנֶעְלַם, וְכֵן הוּא בַּגְּמָרָא דְּשְׁבוּעוֹת לְהֶדְיָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁהֶאֱרִיךְ:

משנה ג

ט **חֲמִשָּׁה**. מְנֵינָא לַאֲפוֹקֵי רַבִּי דְּסָבַר וְקִדֵּשׁ אֶת רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא, בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי, וְנָזִיר שֶׁנִּטְמָא בִּשְׁבִיעִי טָמְאָה אֲרִיכְתָּא הוּא כְּאִלּוּ נִטְמָא בְּתוֹךְ הַשִּׁבְעָה:

י **וַחֲמִשָּׁה**. מְנֵינָא לַאֲפוֹקֵי מִדְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּאָמַר נָשִׂיא מֵבִיא שָׂעִיר בְּטָמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדְשָׁיו. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יא בְּזָדוֹן אוֹ בְּשׁוֹגֵג וּבִידִיעָה בֵּינָתַיִם, דְּאִי לָאו הָכִי אֶפְלוּ בְּשְׁאָר אִסּוּרִים אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת כִּדְלְקַמָּן פֶּרֶק ג' מִשְׁנָה ב':

יב פֵּרוּשׁ לְאַחַר שֶׁגִּלַּח וְטָבַל לְחַיָּב שְׁתֵּי קָרְבָּנוֹת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁלֹּא הֵבִיא קָרְבָּנוֹתָיו וְהוּא כְּבָר נִטְהַר רָאוּי לְכָשֶׁיַּחֲזֹר וְיִתְטַמֵּא שֶׁיָּבִיא קָרְבָּן עַל כָּל טֻמְאָה וְטֻמְאָה, דְּטֻמְאָה אַחֲרִיתִי הִיא הוֹאִיל וְטָבַל בּוֹ בַּיּוֹם:

יג וְחַד מִיהָא חַיָּב מִשּׁוּם טֻמְאָה זוֹ. רַשִׁ"י בְּנָזִיר. וְאֵין נִרְאֶה כֵּן מִדְּבָרָיו בְּמָכִילְתִּין רֵישׁ פֶּרֶק קַמָּא. אֶבָל כְּשֶׁנִּטְמָא טֻמְאוֹת הַרְבֵּה בַּיּוֹם הַשְׁמִינִי, שֶׁהוּא רָאוּי לְהָבִיא קָרְבְּנוֹתָיו, חַיָּב קָרְבָּן עַל כָּל טֻמְאָה וְטֻמְאָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו:

יד **הַמְקַנֵּא כוּ'**. מֵבִיא מִנְחַת שְׂעֹרִים אַחַת לְכָלָן כְּשֶׁהוּא מַשְׁקֶה. רַשִׁ"י:

טו וְאֵיכָא לְמֵידַק אִי הָכִי נַמִּי כְּשֶׁהָיָה רָאוּי לְהָבִיא קָרְבְּנוֹתָיו אִי מְחַיַּב קָרְבָּן עַל כָּל נֶגַע וְנֶגַע כְּמוֹ בַּנָּזִיר. וְנִרְאֶה דְּשָׁוִין הֵן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טז **צִפֳּרְיו**. אוֹתָן שְׁתֵּי צִפֳּרִים חַיּוֹת אַחַת לַשְּׁחִיטָה וְאַחַת לַשִּׁלּוּחַ. וְלָאו קָרְבָּן נִינְהוּ. רַשִׁ"י:

יז וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם. וְתֵימַהּ דִּבְפֶרֶק י"ד דְּנָגָעִים מִשְׁנָה י"א פָּסְקוּ כְּרַבִּי יְהוּדָה כוּ', וּבְנָסָח אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֲגָה בְּכָאן, וְהַנִּרְאֶה לִי שֶׁהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

יח וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם, דְּאַטּוּ בְּרַשִׁיעֵי עָסְקִינַן:

יט רְצוֹנוֹ לוֹמַר מַה שֶּׁאָמוֹ טְמֵאָה לְמִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. הָרַמְבַּ"ם:

כ **בְּנִקֵּבָה**. כָּל חֲטַאת יָחִיד נְקֵבָה הִיא דְּהַיְנוּ כִּשְׂבָּה אוֹ שְׂעִירָה. רַשִׁ"י:

כא וְלֹא אֵת הָאִשָּׁה לְאִישׁ. אֵימָא הוּא מַעֲטֵיהּ קְרָא [מִמַּלְקוֹת דִּכְתִיב תִּהְיֶה] אֲבָל הִיא תִּלְקֵי וְתֵיתֵי קָרְבָּן. וְהֵבִיא אֶת אֲשֶׁמוֹ לַה' כְּתִיב, גְּמָרָא:

כב וְהָא דִּכְתִיב לְזָרַע בְּאֵשֶׁת אִישׁ וְכֵן בְּסוֹטָה, מִתֻּרֶץ בַּגְּמָרָא דְּאֵשֶׁת אִישׁ פָּרַט לִמְשַׁמֵּשׁ בְּאֵבֶר מֵת, אִי נַמִּי פָּרַט לִמְשַׁמֵּשׁ מֵתָה, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא לְאַחַר מִיתָה נַמִּי אִקְרֵי שְׁאֵרוֹ וְלִחַיֵּב, קָא מַשְׁמַע לָן. דְּסוֹטָה פָּרַט לְשֶׁקְנָא לַהּ בִּנְשִׁיקָה אִי נַמִּי דֶּרֶךְ אֲבָרִים, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא בְּקִפּוּדָא דְּבַעַל תְּלָה רַחֲמָנָא וְהָא קָא קָפִיד, קָא מַשְׁמַע לָן:

משנה ה

כג וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁבּוֹעֵל שִׁפְחָה מְשֻׁחְרֶרֶת פְּנוּיָה שֶׁיּוֹמַת [לְפִי שֶׁהִיא פְּנוּיָה כִּשְׁאָר הַנָּשִׁים], אֶלָּא לְפִי שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת וְיֵשׁ בָּהּ צַד עֲבֵדוּת. שֶׁאִלּוּ נִגְמַר פִּדְיוֹנָהּ הָיְתָה אֵשֶׁת אִישׁ וְנֶהֱרָגִים שְׁנֵיהֶם. הָרַמְבַּ"ם:

כד **וַדַּאִית**. וּמְאֹרֶסֶת לְעֶבֶד עִבְרִי. דִּכְתִיב כִּי לֹא חֻפָּשָׁה, מִכְּלָל דְּהוּא חֻפַּשׁ. גְּמָרָא:

משנה ו

כה וְכָל שֶׁכֵּן אִם הוּא מֵזִיד, דְּהָא קְרָא כִּי כְּתִיב בַּמֵּזִיד כְּתִיב כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּמִשְׁנָה ב׳:

פרק ג

משנה א

א כְּדִתְנַן רֵישׁ פֶּרֶק י׳ דִּיבָמוֹת. הָאִשָּׁה כוּ׳ וּבָאוּ וְאָמְרוּ כוּ׳ דְּקַיְמָא לָן אֲפִלּוּ בְּחַד. גְּמָרָא:

ב דְּתָנוּ רַבָּנָן אוֹ הוֹדַע אֶלָּיו חַטָּאתוֹ, וְלֹא שֶׁיּוֹדִיעוּהוּ אֲחֵרִים. יָכוֹל אֲפִלּוּ אֵינוֹ מַכְחִישָׁן, תַּלְמוּד לוֹמַר אוֹ הוֹדַע אֵלָיו, מִכָּל מָקוֹם. בְּמַאי עָסְקִינַן, אִילֵימָא בִּתְרֵין, תְּרֵין וְאֵין מַכְחִישָׁן קְרָא בָּעֵי, אֶלָּא לָאו בְּחַד, וְקָתָנֵי כִּי אֵין מַכְחִישָׁן מְהֵימָן, שְׁמַע מִנַּהּ. גְּמָרָא. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּהָא דְּאִי מַכְחִישׁוֹ לֹא מְהֵימָן הָעֵד עַל כָּרְחָךְ רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, דְּאִי אוֹמֵר בְּהֶדְיָא לֹא אָכַלְתִּי פְּשִׁיטָא דְּפָטוּר, דְּעֵד אֶחָד אֵינוֹ קָם אֶלָּא לִשְׁבוּעָה:

ג **לֹא כוּ׳**. צָרִיךְ לוֹמַר דְּמַיְרֵי שֶׁהֵעִידוּ שְׁנֵיהֶם בְּבֵת אַחַת, דְּאִי בָּזֶה אַחַר זֶה הָא כָּל מָקוֹם שֶׁהֶאֱמִינָה תּוֹרָה עֵד אֶחָד הֲרֵי כָּאן שְׁנַיִם כוּ׳:

ד **פָּטוּר**. וְהוּא הַדִּין אִם אָמַר אֵינִי יוֹדֵעַ כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁנוּ. תּוֹסָפוֹת:

ה **מְחַיֵּב**. וְאִם תֹּאמַר הַאיְךְ מְחַיֵּב, וְהָאָמַר לֹא אָכַלְתִּי, וּבְעַל כָּרְחֵיהּ לֹא יָבִיא חַטָּאת, כִּדְאָמְרִינַן חַיָּבֵי חַטָּאת אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָתָם מַיְרֵי כְּשֶׁאָמַר דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ בְּכַפָּרָה. אֲבָל הַאי נִיחָא לֵיהּ בְּכַפָּרָה אֶלָּא שֶׁהוּא סָבוּר לִהְיוֹת פָּטוּר, מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ. תּוֹסָפוֹת:

ו **מָה כוּ׳**. הַשְׁתָּא נַמִּי מַה שֶּׁאָמַר לֹא אָכַלְתִּי, כָּךְ רְצוֹנוֹ לוֹמַר, לֹא אָכַלְתִּי שׁוֹגֵג אֶלָּא מֵזִיד. וְהָכִי מְתָרְצִינַן מִלְּתֵיהּ דִּבְהָכִי הֲוָה דַּיְקִינַן, וְאַף עַל גַּב דְּלֹא מְשַׁוֵּי אֱינָשׁ נַפְשֵׁיהּ רְשִׁיעָא כוּ׳. אֲבָל אִי אָמַר מֵזִיד אָכַלְתִּי חֵלֶב מְהֵימָן, דְּאוֹתוֹ מִתְכַּוֵּן לְטוֹב, שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְהָבִיא חֵלִין לָעֲזָרָה. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ז **וְחָזַר כוּ׳**. וְלֹא הָיְתָה לוֹ יְדִיעָה בֵּינְתַיִם, דְּיֵשׁ יְדִיעָה לַחֲצִי שִׁעוּר כַּחֲכָמִים סוֹף פֶּרֶק י״ב דְּשַׁבָּת:

משנה ג

ח וּפְלֶגְתָּא דְּתַנָּאֵי הוּא בְּמִשְׁנָה ב׳ פֶּרֶק ח׳ דְּעֵרוּבִין, וְשָׁם פָּסַק הָרַ״ב כְּהָרַמְבַּ״ם:

ט וְנִכְנַס כוּ׳. פֵּרוּשׁ וְעָבַד עֲבוֹדָה. אֲבָל בִּכְנִיסָה בִּלֹא עֲבוֹדָה לֹא מְחַיֵּב. וְהָכִי פֵּרְשׁוּ בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים. תּוֹסָפוֹת כוּ׳. וּמִכָּל מָקוֹם לְהָרַמְבַּ״ם יֵשׁ אִסּוּר אַף בִּלֹא עֲבוֹדָה, וְאַף מִן הַמִּזְבֵּחַ וּלְפָנִים יֵשׁ אִסּוּר:

י לֹא דָּק, דְּאֵין בּוֹ אֶלָּא חִיּוּב מִיתָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּעַצְמוֹ סוֹף פֶּרֶק ט' דְּסַנְהֶדְרִין:

משנה ד

יא כְּגוֹן שֶׁאָכַל כּוּלְיָא בְּחֶלְבָּהּ. אִי נַמִּי דְּמַלְיֵהּ בְּתַמְרֵי, דְּלֹא מִחַיַּב בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אֶלָּא עַל כַּכּוֹתֶבֶת. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יב פֵּרוּשׁ בְּחֶלֶב זֶה דְּמֻקְדָּשִׁים:

יג וְאִי נַמִּי מֻקְדָּשִׁים דְּיֵשׁ שֶׁהֵן לַכֹּהֲנִים אִינָהוּ נַמִּי כִּי קָא זָכוּ מִשֻּׁלְחָן גְּבוֹהַּ קָא זָכוּ. וּמֵיהוּ הָכָא בְּחֶלֶב דְּאֵינוֹ אֶלָּא לְגָבוֹהַּ:

יד דְּאִי לָאו הָכִי אֵין דֶּרֶךְ הוֹצָאָה בְּכָךְ, כְּדִתְנַן בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק י' דְּשַׁבָּת. אֲבָל כְּשֶׁאוֹכְלוֹ כְּדֶ֫רֶךְ כֵּיוָן דְּקָא מְכַוֵּן [לְאָכְלוֹ בַּהֲלִיכָתוֹ], מַחֲשַׁבְתּוֹ מְשַׁוְּיָא לֵיהּ מָקוֹם. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו וְכָתַב רַשְׁ"י עֵרוּב כְּדֵי נְסָבָהּ. אֶלָּא דְּהָא בְּהָא תַּלְיָא, דְּלֹא תִּקְנוּ חֲכָמִים עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת אֶלָּא בִּשְׁבִיל אִסּוּר הוֹצָאָה. שֶׁגָּזְרוּ מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת, גְּזֵרָה מִשּׁוּם הוֹצָאָה מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

טז וְהוּא הַדִּין אִם גֵּרְשָׁהּ כְּדִלְקַמָּן, וְחָזַר מִתְּרוּתֵי נָסֵיב:

יז וְהַתּוֹסָפוֹת כָּתְבוּ וְאִם תֹּאמַר וְהָא מַמְזֶרֶת הִיא וְאִם כֵּן הֵיאַךְ אֲסוּרָה לְאָחִיו מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָח, אֵיךְ חָל אִסּוּר אֵשֶׁת אָח עַל אִסּוּר מַמְזֵרוּת. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּמַיְרֵי דְּאָחִיו נַמִּי מַמְזֵר כוּ', וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר אִסּוּר חָמוּר עַל אִסּוּר קַל חָל. וְתֵרוּץ בַּתְרָא אֵין נִרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרַ"ב, וְאִם כֵּן לְפֵרוּשׁ קַמָּא קְשָׁה קֻשְׁיַת הַתּוֹסָפוֹת. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּמַיְרֵי שֶׁיֵּשׁ כָּאן אָח אֶחָד שֶׁהוּא מַמְזֵר שֶׁהָיְתָה מֻתֶּרֶת לוֹ וְעַכְשָׁיו כְּשֶׁנִּשְׂאָהּ זֶה נֶאֱסְרָה עַל אוֹתוֹ הָאָח מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָח, וּבְמִגּוֹ נֶאֱסַר גַּם כֵּן עַל זֶה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יח כְּלוֹמַר שֶׁמֵּת זֶה וְנִשֵּׂאת לְאַחֵר. וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בְּהֶדְיָא, וְכֵן כָּתַב הָרַ"ב בְּהֶדְיָא בְּמַתְנִיתִין דִּלְקַמָּן. וּבְחִנָּם נִדְחֲקוּ לְפָרֵשׁ כֵּן, דְּהָא אִסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ חָיֵיל בְּבַת אַחַת עִם אִסּוּר אֵשֶׁת אָחִי אָבִיו כְּמוֹ בְּתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ. וְכֵן לְקַמָּן בְּאֵם עֶבֶר הַזָּקֵן פֵּרֵשׁ הָרַמְבַּ"ם דְּאִסּוּר אֵשֶׁת אָב וְאִסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ הֵם שְׁנֵי אִסּוּרִים הַבָּאִים כְּאֶחָד:

יט כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה לוֹ בַּת מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת וּנְשָׂאָהּ זֶה הָאָב חָמִיו שֶׁל בַּעַל בִּתּוֹ, וּכְשֶׁבָּא זֶה עַל אֲחוֹת בִּתּוֹ שֶׁל חוֹתְנוֹ שֶׁהִיא לוֹ בַּת בִּתּוֹ, הָיְתָה אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ. רַשְׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב כַּמָּה מְצִיאוּת שֶׁיִּהְיֶה חַיָּב יוֹתֵר, וְהַתַּנָּא לֹא חַשׁ לְמִתְנִינְהוּ דְּמִמֵּילָא מַשְׁמַע כְּשֶׁתַּעֲמֹד לְמִנְיָן:

כ עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב עוֹד מְצִיאוּת אַחֵר עַל זֶה, וּמַסִּיק בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם דְּכָל אֵלּוּ שֶׁאִסּוּרָן מִשּׁוּם אִסּוּר מוֹסִיף צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הָאֲנָשִׁים הַנַּאֲסָרִים בָּעוֹלָם, אֲבָל אִם אֵינָם בָּעוֹלָם אֵין אוֹמְרִים הוֹאִיל אִם הָיוּ כוּ':

משנה ז

כא לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם וּבָא אוֹתוֹ הַבֵּן עַל הַבַּת הָאַחֶרֶת, הִיא אֲחוֹתוֹ מֵאָבִיו, וַאֲחוֹת אִמּוֹ מִן הָאָב וּמִן הָאֵם וַאֲחוֹת אָבִיו מֵאִמּוֹ:

משנה ח

כב וְהוּא לָשׁוֹן עִבְרִי, כְּקוֹל הַסִּירִים [קֹהֶלֶת ז], וְכֵן מִבּוֹר הַסִּירָה [שְׁמוּאֵל ב ג] כְּמִדְרַשׁ חֲכָמֵינוּ זַ"ל [סַנְהֶדְרִין מט.]:

כג **קַל וָחֹמֶר**. וּבְפֶרֶק ט' דְּחֻלִּין מִשְׁנָה ז' יָלְפִינַן לַהּ מִקְּרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ט

כד וּבְמִשְׁנָה ב' דְּפֵרֵשׁ הָרַ"ב דְּאֵין תַּמְחוּיֵּין מְחַלְּקִין, אָתְיָא נַמִּי כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דְּהָכָא דְּאָמַר מְחַלְּקִין לְחֻמְרָא הוּא דְּאָמַר, אֲבָל הָתָם לְקֻלָּא לֹא אָמַר. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כה **כַּנָּהֳנָה**. וְהוּא הַדִּין דְּמָצֵי לְמֵימַר הַנָּהֳנָה כְּאוֹכֵל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנוֹתָר. אֶלָּא אַגַּב דְּנָקִיט מַאֲכִיל כְּאוֹכֵל קָאָמַר מְהַנָּה כַּנָּהֳנָה. תּוֹסְפוֹת:

כו בְּהֶעְלֵם אֶחָד. עַיֵּן לְקַמָּן בְּסוֹף פֶּרֶק ה' דִּמְעִילָה וּבְמַה שֶּׁכָּתַב הָרַ"ב שָׁם. תּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים:

משנה י

כז וְאַף עַל גַּב דְּמִנְּדָה לֹא מָצֵי לְמִפְשַׁט לֵיהּ אֶלָּא חֲדָא. דְּהָא בְּנִדָּה לֵיכָּא תּוֹלְדוֹת. רַשְׁ"י:

כח וְקַשְׁיָא לִי דְּפְסוּק זֶה עַל הָעִנְּשׁ נֶאֱמַר וַעֲדַיִן אַזְהָרָה לֹא שָׁמַעְנוּ, וּכְדִלְקַמָּן בִּבְהֵמָה, וְרַשְׁ"י בַּחֲמָשׁ פְּרָשׁ בַּפְּסוּק לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה [וַיִּקְרָא יח], לְהַזְהִיר הַנִּקְבָה כַּזָּכָר, לְכָךְ נֶאֱמַר לְשׁוֹן רַבִּים:

כט **הַבְּהֵמָה כוּ'**. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהִיא נֶעֱנֶשֶׁת, כְּדִכְתִיב וְאֶת הַבְּהֵמָה תַּהֲרֹגוּ, אֵינָהּ מַזְהֶרֶת:

פרק ד

משנה א

א וּלְפִי זֶה הוּא הַדִּין אִם בָּא אֶחָד אַחַר כָּךְ וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה חַיָּב אַף עַל גַּב דִּלְפָנָיו לֹא הָיָה אֶלָּא חֲתִיכָה אַחַת. וְדִתְנַן בְּרֵישׁ פִּרְקִין דִּלְעֵיל עַד אֶחָד אוֹמֵר אָכַל [כוּ'], כָּתַב הָרַאֲבַ"ד דְּמַיְרֵי גַּם כֵּן בִּדְאִקְבַּע אִסּוּרָא. וְהַכֶּסֶף מִשְׁנֶה כָּתַב כֵּיוָן דְּהָעֵד אוֹמֵר דְּוַדַּאי חֵלֶב אָכַל שַׁפִּיר מִקְּרֵי אִקְבַּע אִסּוּרָא אֲפִלּוּ בַּחֲתִיכָה אַחַת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב **סָפֵק כו'**. צָרִיךְ לוֹמַר דְּמַיְרֵי שֶׁיֵּשׁ שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת לְפָנָיו וּבִשְׁתֵּיהֶן כַּשִּׁעוּר, וְאָכַל מֵאֶחָת מֵהֶן כַּזַּיִת וּמְסֻפָּק אִי הָוֵי כַּזַּיִת שָׁלֵם אוֹ פָּחוֹת מִעֵט, וְאַשְׁמְעִינַן דַּאֲפִלּוּ בִּסְפֵק סְפֵקָא מַיְתֵי אָשָׁם תָּלוּי. וְגַבֵּי שַׁבָּת וְיוֹם חֹל נַמִּי מָצִינוּ לְמִשְׁכַּח שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת, כְּגוֹן שֶׁעָשָׂה מְלָאכָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת דְּסָפֵק יוֹם אוֹ לַיְלָה, וְגַם אִקְּבַע אִסּוּרָא, פָּרוּשׁ שֶׁעָשָׂה מְלָאכָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת קָרוֹב לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, דְּאִקְּבַע אִסּוּרָא כָּל הַיּוֹם. תּוֹסְפוֹת. אֲבָל מֵהָרַמְבַּ"ם לֹא מַשְׁמַע כֵּן:

משנה ב

ג גְּמָרָא אַף עַל גַּב דִּלְעִנְיַן טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו לֹא סְבִירָא לֵיהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָכִי, כִּדְפֵרֵשׁ הָרַ"ב בְּסוֹף פֶּרֶק ב' דִּשְׁבוּעוֹת:

ד וְאִם תֹּאמַר שׁוֹגֵג נַמִּי דְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ לֹא מִתְכַּוֵּן לְאִסּוּר. וְיֵשׁ לוֹמַר בְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ [כְּשֶׁאָמַר מֻתָּר] הוּא בְּשׁוֹגֵג בְּדָבָר שֶׁיָּדוּעַ לָנוּ שֶׁהוּא אִסּוּר. אֲבָל הָכָא מִתְכַּוֵּן לְדָבָר שֶׁהוּא הֶתֵּר לְכֻלֵּי עָלְמָא אִם הָיָה כְּפִי מַה שֶּׁהוּא סָבוּר, וּלְכָךְ פָּטוּר מִשּׁוּם דַּהֲוֵי מִתְעַסֵּק:

ה וְקָשֶׁה דְּאִם כֵּן בָּהּ לָמָּה לִי, דְּמִמִּלְאכֶת מַחֲשֶׁבֶת מָצֵי לְמֵילַף כּוּ'. וְנִרְאֶה לִי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לֹא דָּרִישׁ מְלֶאכֶת מַחֲשֶׁבֶת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֹא דָּרִישׁ בָּהּ. רַשְׁ"י. וְקָשֶׁה דִּבְסוֹף פִּרְקִין פֵּרֵשׁ הָרַ"ב בְּעַצְמוֹ דְּדָרִישׁ בָּהּ אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְעוֹד קָשֶׁה דְּנָקֵט לְמִלֶּאכֶת מַחֲשֶׁבֶת בִּדְבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְהַתּוֹסְפוֹת בְּמַסֶּכֶת שַׁבָּת דַּף ע"ב תֵּרְצוּ דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּמִמְּלֶאכֶת מַחֲשֶׁבֶת יָלְפִינַן נְתִכַּוֵּן לַחְתּוֹךְ מְחֻבָּר זֶה וְחָתַךְ מְחֻבָּר אַחֵר דְּפָטוּר דְּלֹא נַעֲשֵׂית מַחֲשַׁבְתּוֹ, וְאִצְטְרִיךְ בָּהּ לְנִתְכַּוֵּן לְתָלוּשׁ וְחָתַךְ אוֹתוֹ דָּבָר עַצְמוֹ שֶׁנִּתְכַּוֵּן לְחָתְכוֹ וְנִמְצָא שֶׁהָיָה מְחֻבָּר, דְּנִתְקַיְּמָה מַחֲשַׁבְתּוֹ אֶלָּא כַּוָּנָתוֹ לְהֶתֵּר הָיָה. וְהַשְׁתָּא בֵּין לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּין לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אִצְטְרִיכוּ שְׁנֵי הַדְּרָשׁוֹת. וְאִם כֵּן הָרַ"ב שֶׁכָּתַב מְלֶאכֶת מַחֲשֶׁבֶת אַתְּלוּשׁ לֹא דָּק. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו **וּמִקְצָתָהּ כו'**. וְהָא שָׁמְעִינָא לֵיהּ דְּמִחַיֵּב. דִּתְנַן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הָאוֹרֵג שְׁלֹשָׁה חוּטִין בַּתְּחִלָּה וְאֶחָד עַל הָאֲרִיגָה חַיָּב. אָמַר רַב יוֹסֵף, רַבִּי יוֹסֵי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָכִי מַתְנֵי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הָאוֹרֵג שְׁלֹשָׁה חוּטִין בַּתְּחִלָּה וּשְׁנַיִם עַל הָאֲרִיג חַיָּב. פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י שְׁנַיִם עַל הָאֲרִיג, כָּל הַשִּׁעוּר הוּא זֶה. וּבְתְחִלָּה הַיְנוּ טַעֲמָא דְּבָעֵי שְׁלֹשָׁה מִשּׁוּם דְּסָתְרֵי, דִּשְׁנַיִם אֵינָם מִתְקַיְּמִים. אֲבָל הָכָא אֵיכָא לְמֵימַר חֲצִיוֹ הַיּוֹם וְחֲצִיוֹ לְמָחָר:

משנה ג

ז **שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר כו'**. דְּבָהּ דִּכְתִיב בַּקֹּרֶא בֵּין אַיְדִיעָה בֵּין אַחֻטָּאת הִיא. לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַד שֶׁיִּתְכַּוֵּן לַחֲטֹא בָּהּ וּלְעֵת הַיְדִיעָה יֵדַע בַּמֶּה חָטָא, וּלְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר כֵּיוָן שֶׁנִּתְכַּוֵּן לְדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֵטְא וּלְעֵת יְדִיעָה נוֹדַע לוֹ שֶׁחָטָא. כָּךְ פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י:

ח הֲוָה מָצֵי לְמֵימַר וְלִיטַעֲמָךְ וּלְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לָמָּה נֶאֱמַר בָּהּ, דְּהָא אִיהוּ לֵית לֵיהּ דְּרָשָׁא דְּעַד שֶׁיִּוָּדַע כוּ':

פרק ה

משנה א

א **בְּחַיָּה כו'**. יֶלְפִּינַן לְהוּ בַּגְּמָרָא מִקְּרָאֵי:

ב **דַּם כו'**. פֵּרֵשׁ הָרַ"ב בְּבָבָא קַמָּא וּבְחֻלִּין, נְחִירָה שֶׁתּוֹחֵב הַסַּכִּין בִּנְחִירָיו וְחוֹתֵךְ, וְעָקִירָה שֶׁעוֹקֵר הַסִּימָנִין מִמְּקוֹם חִבּוּרָן. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת אֲבָל קְשָׁה כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ מֵתָה עַל יְדֵי כָּךְ, וַהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁהִיא פְּסוּלָה [וְכֶשֶׁשּׁוֹחֵט אַחַר כָּךְ], אִם כֵּן דָּמָהּ אֵינָהּ בִּכְרֵת כֵּיוָן שֶׁאֵין הַנְּשָׁמָה יוֹצֵאת בּוֹ. לְכָךְ צָרִיךְ לוֹמַר דָּם מִשְּׁחִיטָה שֶׁהָיְתָה לְאַחַר עִקּוּר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן:

ג לְשׁוֹן רַשִׁ"י, בְּתְחִלָּה שָׁחֹר וְאַחַר כָּךְ יוֹצֵא אָדֹם, וּשְׁתֵּיהֶן בְּשִׁתִּיתָה בְּלֹא קְלִוּחַ בָּרְחוֹק, וְאַחַר כָּךְ מְקַלֵּחַ, וּבַסּוֹף כְּשֶׁהַדָּם מִתְמַעֵט שׁוֹתֵת וְיוֹרֵד. עַד כָּאן. וְהַאי דַּם הַקָּזָה רְצוֹנוֹ לוֹמַר הַקָּזַת בַּעַל חַי שֶׁאָסוּר דָּמוֹ. שֶׁדַּם הָאָדָם אֵין חַיָּבִים עָלָיו. הָרַמְבַּ"ם:

ד **שֶׁהַנֶּפֶשׁ כו'**. וְהוּא הַדִּין דִּבְדַם שְׁחִיטָה וּנְחִירָה וְעִקּוּר בָּעֵינַן שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ. אֶלָּא לֹא אִצְטְרִיךְ לְמֵימַר רַק גַּבֵּי דַּם הַקָּזָה, שֶׁאֵין רָגִיל שֶׁיַּקִּיז דָּם לִבְהֶמְתּוֹ עַד שֶׁיֵּצֵא לָהּ דַּם הַנֶּפֶשׁ. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה וְדַם דָּגִים טְמֵאִים אָסוּר. וְאֵין לוֹקִים עָלָיו מִשּׁוּם דָּם וְלֹא מִשּׁוּם שֶׁרֶץ הַמַּיִם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו וְלֹא הִצְרִיךְ שׁוּם הוֹכָחָה לְדַם חֲגָבִים. וּבַגְּמָרָא נָמֵי לֹא אִתְּמַר אֶלָּא בְּדָגִים. וְצָרִיךְ עִיּוּן אִם הוּא הַדִּין בַּחֲגָבִים אִי לֹא:

ז **מְחַיֵּב**. וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה לְעִנְיַן כַּפָּרָה. שֶׁנֶּאֱמַר כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר [וַיִּקְרָא יז], דָּם שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ מְכַפֵּר כו', וְהָכָא הֵיכָא דְּמִרַבֵּי לֵיהּ מִכָּל דָּם. גְּמָרָא:

משנה ב

ח **מְחַיֵּב כו'**. פְּלִיגִי בִּדְרָשָׁא דְּקְרָאֵי בַּגְּמָרָא:

ט פֵּרוּשׁ בְּחַטָּאת קְבוּעָה:

י דְּאִם סָפֵק מַאי קָאָמַר, פְּשִׁיטָא דְּסָפֵק הוּא לוֹ:

יא **שֶׁמִּמִּין כו'**. לֹא בָּעֵי לַאֲתוּיֵי אָשָׁם וַדַּאי, דְּלֹא בָּעֵי יְדִיעָה לְכַתְּחִלָּה כְּמוֹ בְּחַטָּאת. שֶׁאִם הָיָה סָפֵק מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, וּלְכִי מִתְוַדַּע מֵבִיא חַטָּאתוֹ. גְּמָרָא:

משנה ד

יב **וְזֶה כו'**. דְּלֹא בָּעֵי חֲתִיכָה מִשְּׁנֵי חֲתִיכוֹת כו' דְּכֵיוָן דְּאִקְּבַע אִסּוּרָא מֵעִקָּרָא חַיָּב כו'. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג כְּלוֹמַר הַבָּאִים עַל חֵטְא כְּדִתְנַן בְּסוֹף פִּרְקִין, דְּדַוְקָא בַּחַטָּאת אֵין שְׁנַיִם כוּ', וְאָשָׁם תָּלוּי נַמִּי בִּמְקוֹם חַטָּאת הוּא בָּא:

משנה ה

יד **חֲתִיכָה כוּ'**. וְהוּא שֶׁמָּן דְּמַחֲלַף בְּחֵלֶב. וְהָכָא מְשׁוּם דִּלְקַמָּן תְּנֵי קֹדֶשׁ תְּנֵי הָכָא חֻלִּין:

טו גְּמָרָא. וּבַבְּרַיְתָא, דִּבְהֶדְיָא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הָכִי:

משנה ו

טז וְרַבִּי עֲקִיבָא (נַמִּי) מְחַיֵּב בָּזֶה, מֵחֲמַת הַחֵלֶב וּמֵחֲמַת הֶקְדֵּשׁ אַחַת, לְפִי שֶׁאָשָׁם תָּלוּי אֶחָד הוּא צָרִיךְ לְהָבִיא עַל שְׁנֵי הַסְּפֵקוֹת יַחַד. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ח

יז גְּמָרָא, וְהָא יֵשׁ אוֹכֶל אֲכִילָה אַחַת רֵישׁ פֶּרֶק ג' מִשְׁנָה ד' דְּקָתָנֵי בֵּיהּ נוֹתָר, וְקָתָנֵי מֵבִיא אַרְבַּע חַטָּאוֹת וְאָשָׁם אֶחָד, אָמַר לוֹ הַהִיא בְּגִסָּה (בַּאֲכִילָה גַּסָּה) וְהַהִיא בְּדַקָּה. אִי נַמִּי הַהִיא בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, הָכָא בִּימוֹת הַחַמָּה דְּמִסְרַחַת הַבָּשָׂר:

יח **רַבִּי שִׁמְעוֹן כוּ'**. דְּבַמֶּקְדָּשִׁין סְבִירָא לֵיהּ דְּגַלֵּי רַחֲמָנָא דְּאִסּוּר חָל עַל אִסּוּר. וְהַשְׁתָּא לֹא קַשְׁיָא מִמִּשְׁנָה ד' פֶּרֶק ג' דִּשְׁבוּעוֹת. וְתָמוּהַּ דְּבַגְּמָרָא הֵקְשׁוּ זֶה מִבְּרַיְתָא וְלֹא הֵקְשׁוּ מִמִּשְׁנָה דִּשְׁבוּעוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ו

משנה א

א **שֶׁאִם כוּ'**. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר בְּמִשְׁנָה ג' מִתְנַדֵּב אָדָם אָשָׁם תָּלוּי בְּכָל יוֹם. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים:

ב **יִשָּׁפֵךְ**. אֶפְלוּ לְרַבָּנָן דְּאָמְרֵי דְּעָבְדִינַן מִנֵּיהּ עוֹלַת נְדָבָה, הַיְנוּ דַּוְקָא לְדָמָיו, אֲבָל אִיהוּ גּוּפֵיהּ מוֹדוּ דְּזָבַח פָּסוּל הוּא. אִי נַמִּי כֵּיוָן דְּבִשְׁעַת שְׁחִיטָה לֹא הָיָה רָאוּי לְעוֹלָה, שֶׁעֲדַיִן לֹא נוֹדַע לוֹ, לָכֵךְ לֹא יַקְרִיבוּהוּ עוֹלָה אַחַר שְׁחִיטָה. תּוֹסְפוֹת:

ג רַשְׁ"י. וּתְמַהֲנִי דְּהָא אָמַרַן דְּגָמַר וּמַקְדִּישׁ לֵיהּ, וְאִם כֵּן מֵעִקָּרָא לָאו קָשְׁיָא, דְּהָא לֹא הָוֵי חֻלִּין בְּעֶזְרָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד שֶׁהֲרֵי עַל הַסָּפֵק בָּא מִתְּחִלָּה, וְכִפֵּר הַסָּפֵק וְהָלַךְ. רַשְׁ"י:

משנה ב

ה וּתְמַהֲנִי דְּכֵיוָן דְּרַב אַשִׁי אָמַר דְּטַעֲמָא דְּמִתְחֲזֵי כְּזָבַח פָּסוּל, מַאי דִּוחֲקֵיהּ לְאוֹקְמֵי כִּתְרֵי תַּנָּאֵי:

משנה ג

י הוֹאִיל וְלֹא כִּפֵּר שׁוּם עָוֹן. הָרַמְבַּ"ם:

יא **מֵאַחַר**. שֶׁכָּל הַיּוֹם מְכַפֵּר כְּדִתְנַן לְקַמָּן:

משנה ו

יח שֶׁהַדָּחוּי מֵעִקָּרוֹ אֵינוֹ דָּחוּי. וַעֲדַיִן לֹא נִרְאֶה עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה שָׁוֶה שְׁתַּיִם. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִשְׁבִּיחַ מֵאֵלָיו, אָדָם מִתְכַּפֵּר בִּשְׁבַח הֶקְדֵּשׁ. הָרַמְבַּ"ם:

יט **עֲשָׂרָה זוּז**. שֶׁכָּל חֹמֶשׁ הָאָמוּר בַּתּוֹרָה, שֶׁיִּהֵא קֶרֶן וְחֻמְשׁוֹ חֲמִשָּׁה:

כ וּמַאי מְעִילָתוֹ, גְּזֵלוֹ. וְאַף עַל גַּב דִּבְסֵיפָא קָרֵי לִמְעִילָתוֹ אֵיל אָשָׁם, רֵישָׁא דַּהֲוֵי לֵיהּ אַיִל דְּזַבִּין קֶרֶן וְחֻמְשׁוֹ, קָרֵי לֵיהּ לִמְעִילָתוֹ גְּזֵלוֹ. סֵיפָא דְּלֹא הֲוֵי אַיִל דְּזַבִּין קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, קָרֵי לֵיהּ אֵיל מְעִילָתוֹ. גְּמָרָא:

משנה ז

כא דְּאִי לְשִׁגְגַת הָאָב פְּשִׁיטָא דְּלֹא יָבִיא, דְּהָא חַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ תָּמוּת. הָרַמְבַּ"ם:

כב **שֶׁנֶּאֱמַר כוּ'**. לְכְאוֹרָה אַכּוּלָּהּ מַתְנִיתִין קַאֵי וְאַדִּסְמִיךְ לֵיהּ נַמִּי. אֲבָל הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה בְּשֵׁם הָרַ"י קוֹרְקוּס כָּתַב דְּלֹא יָלְפִינַן מִקְּרָא שֶׁלֹּא יָבִיא מֵחֵלֶב שֶׁל אֶמֶשׁ עַל שֶׁל הַיּוֹם דְּכֵיוָן שֶׁשְּׁנֵיהֶם מִמִּין אֶחָד הֵן אֶלָּא הַחֲכָמִים הֵם שֶׁהֶחְמִירוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת לְכַתְּחִלָּה, וּלְפִיכָךְ פֵּרֵשׁ דְּשֶׁנֶּאֱמַר לֹא קַאֵי אַדִּסְמִיךְ לֵיהּ דְּהַיְנוּ אֲפִלּוּ עַל חֵלֶב כו' אֶלָּא אַעִקָּרָא דְּדִינָא דְּלֹא יָבִיא מֵחֵטְא עַל חֵטְא, וְכֵן נַמִּי עַל לֹא יְבִיאֶנָּה בְּנוֹ, דְּהַשְׁתָּא אִצְטְרִיךְ קְרָא לְמַעוֹטֵי כֵּיוָן דְּבָאָב גּוּפֵיהּ כִּפֵּר כְּשֶׁהוּא עַל מִין אוֹתוֹ חֵטְא:

משנה ח

יג לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, מֵבִיא תַּחְתֵּיהֶם עוֹף וּמְחַלְּלָן עַל הָעוֹף. דְּאִם לֹא כֵּן בַּמֶּה יֵצְאוּ לְחֻלִּין. וְהַיְנוּ נַמִּי דְּתָנַן בְּסֵיפָא שֶׁאֵין לָעוֹף פִּדְיוֹן. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יד וְאִצְטְרִיךְ בִּשְׁנֵיהֶם, דְּאִי כָּתַב גַּבֵּי כִּשְׁבָּה וּשְׂעִירָה לְחוּד הֲוָה אֲמִינָא הָתָם כִּי מִיעֲנִי מַיְתֵי עוֹף דְּתַרְוַיְהוּ מִינֵי דָּמִים נִינְהוּ, אֲבָל עֲשִׂירִית הָאֵיפָה דְּלָאו מִינָא דְּדָמִים נִינְהוּ, מַיְתֵי עֲשִׂירִית הָאֵיפָה מִן בֵּיתֵיהּ, וְהָלֵין מָעוֹת דְּאַפְרִישׁ יְפִלּוּ לִנְדָבָה. אַהָכִי הָדַר קְרָא מֵחַטָּאתוֹ גַּבֵּי עוֹף, לְמֵימְרָא דְּמֵהֶקְדֵּשׁ דְּעוֹף נַמִּי מַיְתֵי עֲשִׂירִית הָאֵיפָה. גְּמָרָא:

טו וּבָעוֹף לֹא כְּתִיב, דְּכָל שֶׁכֵּן הוּא וּכְדִלְעֵיל בְּסָמוּךְ: